

УДК 378.12
DOI:10.31651/2076-5894-2018-2-15-23

СТОРОЖУК Світлана Володимирівна,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
e-mail: sveta0101@ukr.net

ГОЯН Ігор Миколайович,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії,
соціології та релігієзнавства
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
e-mail: ivigoian@gmail.com

ФЕДИК Оксана Василівна,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та клінічної
психології Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
e-mail: oksfedyk@ukr.net

СВІТОГЛЯДНІ ВИКЛИКИ ГЕНДЕРНІЙ ПОЛІТИЦІ СУЧАСНОСТІ

Попри те, що різні міжнародні організації вже понад півстоліття акцентують увагу на тому, що забезпечення гендерної рівності є запорукою миру, процвітання та соціальної справедливості в усьому світі, останніми роками у суспільній свідомості все виразніше проявляється спротив гендерним ініціативам. Звісно, така ситуація може видаватися цілком закономірною для транзитивних суспільств які, вочевидь, із засторогою та занепокоєнням сприймають руйнування давніх традицій, а з ними й усього суспільного устрою. З огляду на це, метою нашої роботи є виявлення тих причин, які зумовили повернення суспільної уваги до дискримінаційних в основі своїй патріархальних гендерних стереотипів та відродження відповідних їм соціальних стратегій. У ході дослідження було розкрито світоглядні трансформації постмодерної доби та показано, що головною причиною амбівалентного ставлення до гендерних ініціатив, започаткованих ліберально орієнтованими представниками західноєвропейського світу, стає гнучкість усіх світоглядних принципів та ціннісних орієнтацій, що змушує людину до постійного пошуку власного місця у світі за умови відсутності чітко визначених світоглядних твердинь. Дезорієнтація людини у сучасному мінливому світі призводить до того, що єдиним і найбільш надійним джерелом її самовизначення стають локальні цінності, які продукують найбільш значимі культурні смисли, тим самим забезпечуючи надійну світоглядну основу на рівні буденного життя, яке, в умовах постмодерністського знецінення універсальних ідеалів, стає найбільш надійним та світоглядно й ціннісно визначеним життєвим світом, який руйнує універсальні космополітичні ідеали, серед яких не останнє місце посідає принцип гендерної рівності. Отже, сучасний спротив гендерним ініціативам є реакцією на нормативну загрозу, яку несуть в собі соціокультурні трансформації зумовлені глобалізацією та лібералізацією суспільного життя.

Ключові слова: гендер, нормативна загроза, екзистенційний тиск, гендерні ініціативи, глобалізація, дискримінація, постмодернізм.

Постановка проблеми. Попри те, що різні міжнародні організації вже понад півстоліття акцентують увагу на тому, що забезпечення гендерної рівності є запорукою миру, процвітання та соціальної справедливості в усьому світі, останніми роками у суспільній

свідомості все виразніше проявляється спротив гендерним ініціативам. Звісно, така ситуація може видаватися цілком закономірною для транзитивних суспільств які, вочевидь, із засторогою та занепокоєнням сприймають руйнування давніх традицій, а з ними й усього суспільного устрою. Поміж тим, вказане занепокоєння – це далеко не «містечковий» феномен третього світу, навпаки він дедалі більше охоплює економічно розвинені країни, на зразок Німеччини, що, наш погляд, видається надзвичайно суперечливим і тривожним. Адже, хочемо ми того чи ні, все ж мусимо визнати, що зростання уваги до традиційних цінностей постає свого роду поверненням суспільної свідомості до ідеалів світського гуманізму, практична реалізація яких супроводжувалася встановленням найжорстокіших в історії людства диктатур – нацизму, фашизму, комунізму тощо, що у своєму підсумку призвело до встановлення репресивних в основі своїй режимів, які знищували людей незалежно від гендерної ідентичності, соціального статусу, релігійної приналежності тощо.

Усупереч тому, що забезпечення гендерної рівності в сучасному світі – це один із аспектів забезпечення соціальної рівності, а з нею і соціальної справедливості, у сучасному світі спостерігається зростання інтересу до патріархальних ідеалів, збереження яких зумовлює поступову відмову від ліберальних ідеалів і цінностей, які все частіше поступаються репресивним в основі своїй право орієнтованим ідеологіям, які продукують пріоритет загального над одиничним. З огляду на це, маємо всі підстави припускати, що наявний в сучасній суспільній свідомості спротив гендерним ініціативам постає одним із проявів загального опору тим світоглядним, соціокультурним та антропологічним трансформаціям, що відбуваються у сучасному світі. З огляду на це, актуальним та своєчасним видається дослідження тих змін, які відбуваються сьогодні у всіх сферах соціокультурного буття і, які зумовлюють неабияке занепокоєння з боку традиціоналістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження соціокультурних трансформацій сьогодення вже неодноразово ставало предметом багатьох фундаментальних наукових розвідок. Звісно, найбільш плідними у даному контексті стали роботи Е. Тоффлера [1], Д. Бела [2], С. Гантінгтона [3], З. Баумана [4], які у своїх працях запропонували ґрунтовний аналіз тих соціокультурних змін, які розпочалися у другій половині ХХ ст. і які визначили образ та місце сучасної людини у світі. Окремі аспекти вказаних змін були висвітлені в роботах цілого ряду українських дослідників, а саме І. Гояна [5], О. Федик [6], Т. Данилової [7], С. Сторожук [8; 9], Є. Левченко [10], О. Терешкун [11] та ін. Ці дослідники приділили чималу увагу тим світоглядним та соціокультурним чинникам, які визначають образ сучасної людини, водночас формуючи соціальні стратегії сьогодення.

Очевидно, що висвітлення соціокультурних трансформацій сьогодення та зміни образу самої людини актуалізує гендерну проблематику, адже, навряд чи в когось буде виникати сумнів у тому, що саме світоглядні зміни ХХ ст. стали вагомою підвалиною для визнання жіночої частини населення повноправними та рівноправними соціальними суб'єктами, які мають рівноцінне з чоловіками право на самовизначення у всіх сферах життєдіяльності. Водночас із цим не варто ігнорувати й того, що загальне занепокоєння щодо перспектив людини, яке спостерігається у сучасному інтелектуальному дискурсі та суспільній свідомості, найбільш чітко проявляється стосовно гендерних ініціатив, які все частіше зустрічають із тенденційною оцінкою, що має виразно патріархальне забарвлення. Звісно, причини збереження патріархальних стереотипів та відповідних їм світоглядних упереджень вже неодноразово ставали предметом наукових пошуків. В цьому контексті особливу увагу привертають роботи Дж. Гайдта [12], І. Гояна [13, 14], Н. Гринчишин [15], М. Ткалич [16], Б. Фрідан [17], С. Де Бовуар [18], Е. Тоффлера [1] та ін. Загадані дослідники приділили чималу увагу розкриттю своєрідності гендерних стереотипів та причин їх виникнення у домодерному та модерному суспільстві, поміж тим у сучасному інтелектуальному дискурсі наразі немає жодної роботи, в якій би розкривалися причини повернення інтелектуального дискурсу до репресивних патріархальних в основі своїй домодерних соціальних програм та відповідних їм гендерних моделей.

З огляду на сказане, **метою нашої роботи** є відтворення тих причин, які зумовили

повернення суспільної уваги до репресивних дискримінаційних в своїй основі патріархальних гендерних стереотипів та відродження відповідних їм соціальних стратегій.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що докорінні трансформації усіх сфер соціокультурного буття людини, розпочалися у другій половині ХХ ст. і були зумовлені, з одного боку, четвертою науковою революцією, яка істотно змінила ідеали і цінності наукової раціональності, тим самим заклавши плідний ґрунт для істотних світоглядних змін сучасності, а з іншого – знеціненням світоглядних, ціннісних та соціальних ідеалів світського гуманізму. Так, приміром, в цей час стає цілком очевидно, що світський гуманізм не зумів звільнити людину з-під влади всемогутнього Бога та сформованих на тлі релігійного світогляду забобонів, які продовжували визначати життя великої кількості людей. Поміж тим, внаслідок поширення гуманістичного світогляду місце Бога, особливо у середовищі освічених прошарків населення, посідає Ratio, який, завдяки фундаментальності кантівської етики, стає формальним моральним законом, який визначає усі сфери людського життя. Інакше кажучи, Ratio не звільняє людину від зовнішнього примусу, а ще більше поневолює завдяки знеціненню емоційно-чуттєвої сфери у житті людини.

Проте найбільш чітко поразка соціального проекту модерну проявляється саме на соціальному рівні – усі спроби практичного забезпечення соціальної справедливості та рівних можливостей, не зумовили очікуваного результату, а навпаки породили нові форми поневолення людини, залишаючи водночас бінарну опозицію пануючих і підвладних. Загалом саме усвідомлення неможливості сформувати якийсь універсальний спосіб вирішення усіх проблем людини, як зауважує В. Лекторський, породило панівну у сучасному інтелектуальному дискурсі вимогу сприймати людину у всій повноті її буття та проявів і не очікувати, що в найближчому майбутньому буде знівельована соціальна нерівність, або ж зникнуть конфлікти [19, с. 8].

Попри песимістичні висновки В. Лекторського, які, на наш погляд, зумовлені ментальною своєрідністю російського інтелектуального дискурсу, все ж не варто ігнорувати того, що започаткована у роботах Ф. Ніцше та концептуально оформлена в інтелектуальній спадщині М. Фуко, Ж. Ліотара, Ж. Дельоза, Ф. Гваттарі, Ж. Лакана та ін. нова світоглядна парадигма постмодернізму, проголосила вимогу подальшого звільнення людини від зовнішнього примусу та репресивності усіляких норм і традицій – етичних, естетичних, методологічних тощо й відмову від авторитетів. Інакше кажучи, постмодерністи були орієнтовані «на формування такого життєвого простору, в якому головними цінностями стають свобода в усьому, спонтанність діяльності людини, ігрове начало» [20].

Попри загальну відповідність соціальної програми світського гуманізму та постмодернізму, в їхній основі лежать відмінні світоглядні принципи, які зумовлюють істотні розбіжності цих соціальних проектів. Зокрема, на відміну від класичної раціональності, постмодернізм описує дійсність не як раз і назавжди дану (нехай навіть ту, яка знаходиться в процесі становлення) реальність, а як світ, позбавлений сутностей, як світ симулякрів, що у підсумку своєму зумовлює відмову від фундаменталізму, на зміну якому приходиться плюралізм. Останній передбачає знищення, руйнацію, переосмислення й децентралізацію будь-якого концепту. Не стала виключенням й людина – у межах класичної раціональності вона розглядалася як носій певних цінностей, уявлень про права та обов'язки індивідів та відповідальна за свої вчинки, які повністю знецінює та спростовує постмодернізм.

Внаслідок цього, жоден спосіб життя сучасної людини не видається справжнім чи істинним через руйнацію субстанційних підвалин життя окремої людини та всього людства, що у своєму підсумку призводить до руйнації гармонії соціального простору, на тлі якого утворюється хаос та безглузда симуляція. Інакше кажучи, світогляд постмодерної людини позбавлений міцної світоглядної й ціннісної опори: відтепер всі форми ідеології виглядають розмитими і невизначеними, а всі форми культивування високих гуманістичних ідеалів, претензії на усунення поневолення притаманні модерному суспільству піддаються гострій

критиці, оскільки на практиці вони зазвичай трансформуються у спробу втілити ідеали, які на соціокультурному рівні проявляються у вигляді «метанаративу», який породжує нову форму поневолення. «Відмова від утопії – пише В. Лекторський, – при такому розумінні вважається рівнозначною відмові від ідеалів, бо утопія і є нічим іншим, як втіленням ідеалів» [19, с. 8].

Загалом постмодерністський світогляд позбавлений будь-якого стійкого ядра, світоглядного концепту, який би допомагав орієнтуватися людині в світі. Так, приміром, в античності світоглядною підвалиною людської поведінки виступала міфологія, в середні віки – релігія, в епоху модерну – спочатку філософія, а потім наука. Натомість постмодернізм розвінчав авторитет і науки, й релігії, між тим не запропонувавши людині нічого для орієнтації в світі, а тому людина, як агент дії, щоразу постає залежною від інстанцій, що її формують.

В цьому контексті показовим прикладом можуть бути вчитель початкових класів, який закладає особливості відношення учнів до світу; мас-медіа, які визначають світогляд кожної пересічної людини та регіональні цінності, які стають найбільш значимим джерелом тих культурних смислів, в межах яких відбувається самовизначення кожної конкретної людини. Інакше кажучи, сучасна людина, з одного боку, знецінює фундаментальні проекти, сформовані на тлі модерного раціоналізму, а з іншого – проявляється як «зомбі» чи якась «запрограмована» істота, що позбавлена сутнісних рис і не здатна до самостійного мислення.

Слід зазначити, що семантична «інфляція» просвітницьких гуманістичних проектів зумовила переосмислення і навіть занепад панівних у протестантській етиці моральних норм і цінностей. Не стала виключенням й модерна нуклеарна сім'я, спосіб організації якої, як показав свого часу Е. Тоффлер, повною мірою відповідав індустріалізованому модерному виробництву [1]. Загалом, погоджуючись із авторитетним дослідником щодо важливого значення індустріалізації в процесі трансформації гендерної взаємодії, все ж, хотілося б зазначити, що попри усі позитивні зрушення протестантизму, його ідейною основою залишалася Біблія і традиційний християнський світогляд, в межах якого незмінно панувала ієрархічна картина соціального буття, концептуальною основою якої були слова апостола Павла: «Хочу ж я, щоб ви знали, що всякому чоловікові голова Христос, а жінці голова чоловік, голова ж Христові Бог» (1 Кор. 11:3).

Власне, саме ця ідея стала однією з головних передумов збереження й посилення патріархального принципу у модерному світогляді. Поміж тим, у процесі розвінчання авторитету усіляких фундаментальних світоглядних систем, ідеї, соціальні принципи та норми закріплені у західноєвропейському світогляді завдяки протестантизму починають втрачати своє провідне значення, тим самим відкриваючи можливість для утвердження гендерної рівності. На наш погляд, така ситуація є цілком закономірною з огляду на знецінення ідеалів та традицій, серед яких не останнє місце посідали стереотипи сім'ї, призначення чоловіка, призначення жінки тощо. Інакше кажучи, утвердження принципу гендерної рівності стало можливим саме завдяки знеціненню ідеалів, цінностей і норм модерного суспільства та переосмисленню образу самої людини.

Очевидно, що процес звільнення людини від репресивності традиції та фундаментальних світоглядних систем не проходив безболісно, внаслідок чого, здавалось би цілком закономірне, з огляду на визнання свободи вищим індивідуальним та суспільним пріоритетом, визнання жінки повноправним соціальним суб'єктом зустріло чималий суспільний спротив, який виявився у дискримінації жінки, яка найбільше проявилася у професійній сфері. Поміж тим, на наш погляд, цей зворотний бік звільнення є цілком закономірним, адже подібні процеси, як свідчить приміром Д. Лангевіше, відбувалися у європейському суспільстві на початку XIX ст., тобто у період новітнього націєтворення, котре передбачало визнання рівноправності усіх членів національної спільноти. Поміж тим у дійсності, права і соціальні можливості робітників і селян ще довгий час були істотно обмеженими [21, с. 76-77].

Вочевидь, подібні процеси тривалий час відбувалися і в європейському

цивілізаційному просторі завдяки нерівномірному економічному та індустріальному розвитку, що й зумовило таку життєздатність модерних світоглядних і ціннісних принципів. Наше припущення підтверджують соціологічні дослідження Дж. Гайдта, котрий яскраво показав наявність істотних світоглядних відмінностей та розбіжних ідеологічних і ціннісних орієнтацій у різних адміністративно-територіальних осередках [22]. Зокрема, не вдаючись до ретельного аналізу причин, мислитель акцентує увагу на консервативності й високому рівні релігійності сільського населення, водночас підкреслюючи, що космополітичні міські інтелектуали, з високим рівнем життя, відзначаються високим рівнем лібералізму, а відтак вони відкриті до змін та новаторства.

Висновки Дж. Гайдта наводять на думку, що неоднозначне ставлення до проблеми гендерної рівності у транзитивних суспільствах, на зразок України, зумовлене нерівномірною індустріалізацією й низьким соціальним рівнем життя населення. Зокрема, мислитель стверджує, що у випадках домінування аграрного виробництва, з одного боку, спостерігається високий екзистенційний тиск, зумовлений залежністю від сезонного виробництва і природних умов, що, власне й забезпечує консервативний характер світогляду, а з іншого – люди мають достатньо часу для здійснення релігійних ритуалів [22], які зазвичай орієнтовані на відтворення традиційних форм соціальності. Натомість у міру того як суспільства стають багатшими, життя в цілому стає більш безпечним, і не тільки через зменшення хвороб, голоду й уразливості перед стихійними лихами, а також завдяки зменшенню політичної жорстокості. Люди отримують права» [22]. Інакше кажучи, поступове згасання екзистенціального тиску призводить до зміни життєвих пріоритетів – на зміну безпеці приходять свобода, підпорядкування владі – автономія, дисциплінарності – розвиток творчого потенціалу. Внаслідок цього поступово змінюється і вся ціннісна система суспільства – люди починають піклуватися про права жінок, права тварин, погіршення стану навколишнього середовища тощо.

Загалом погоджуючись із правомірністю висновків авторитетного дослідника, ще більш проблематичним видається той спротив гендерним ініціативам, котрий спостерігається у розвинутих західноєвропейських суспільствах. Так, приміром, шукаючи відповіді на це питання К. Вейцель приходиться до висновку, що жінки завдяки освіті і перспективам в плані кар'єри, стають менш зацікавленими у сім'ї й народженні дітей, внаслідок чого у розвинутих індустріальних країнах чисельність населення починає істотно знижуватися [23, с. 278]. Правомірність висновків К. Вейцеля підтверджує той факт, що ідеалом людини в постмодерному суспільстві стає образ «яппі», молодого городянина-професіонала, представника середнього класу, без чіткої гендерної стратегії. «Яппі», чоловічої та жіночої статі, позбавлені будь-яких «інтелігентських комплексів», а тому приймають із задоволенням усі переваги сучасної цивілізації та, відповідно, вміють насолоджуватися життям, навіть у тих випадках, коли не мають істотної впевненості у своєму благополуччі, що, вочевидь, стає головною передумовою перманентної особистісної кризи, особливо в умовах знецінення усіляких цінностей.

Звичайно, знецінення ідеалів, яке спостерігається сьогодні, зумовлене не тільки загальним розчаруванням у просвітницьких ідеалах, а й докорінними змінами соціокультурного буття у підсумку глобалізації, котра, як доводить З. Бауман, з небувалою силою розкривала рівень гнучкості усіх світоглядних принципів та ціннісних орієнтацій, змушуючи людину до постійного пошуку власного місця у світі. Зокрема, мислитель акцентує увагу на тому, що світоглядні й соціокультурні зміни, які розпочалися в період модерну, докорінно змінили положення людини у світі: відтепер напередвизначеність соціального положення людини поступилася «примусовим» і обов'язковим самовизначенням. Показово, що ця вимога стосується не тільки тих випадків, коли людина самостійно обирає власне місце та соціальний статус, використовуючи для цього засоби освіти, а й тоді, коли вона має наперед задану програму самовизначення завдяки родовим привілеям. Адже, в модерну епоху не достатньо народитися принцом, необхідно прожити

своє життя у відповідності до вимог, які ставить суспільство до цього статусу. Ця ж сама вимога стосується й інших соціальних станів [4, с. 182].

Зміни, які розпочалися в епоху модерну, набувають небувалого розмаху завдяки глобалізації. Вона відкриває кордони не тільки для обміну соціально і культурно значущою інформацією, а й вільного пересування. Значна кількість іммігрантів, як доводить Н. Кривда, особливо з відсталих в економічному відношенні країн, зосереджується у великих мегаполісах із високою щільністю забудови та, відповідно, заселення людьми, котрі часто належать до різних культурних середовищ – субкультур, етносів, цивілізацій тощо. Це зумовлює істотні проблеми в процесі соціальної адаптації [24, с. 58], внаслідок чого людина втрачає чітко визначені соціальні орієнтири, і як справедливо зауважував свого часу Зигмунд Бауман, перетворюється на волоцюгу, котрий ніколи не знає, де опиниться завтра. Інакше кажучи, упорядкований, детермінований, передбачуваний, і, щонайважливіше, надійний світ модерної людини, котра силою своїх зусиль здатна виконати наперед визначене завдання, руйнується під впливом постмодерної глобалізації. Йому на зміну приходиться світ, у якому людина не має орієнтирів – її життя перетворюється у нескінченну «бігову доріжку», фінішна лінія якої невпинно змінюється. Як наслідок, втрата «визначеного місця в суспільстві стає нині досвідом, який може багато разів повторюватися в житті кожної людини, оскільки жоден з можливих статусів не є достатньо надійним, щоб можна було говорити про тривалу відповідність йому» [4, с. 117].

На наш погляд, саме ця особливість сучасного людського буття зумовлює зростання суспільного спротиву ліберальним та космополітичним в своїй основі гендерним ініціативам. Зокрема, постійно зростаючі потоки іммігрантів оцінюються як такі, що підривають світоглядну та культурну єдність історично сформованих національних спільнот, а відтак розглядаються як «нормативна загроза» усталеній ціннісній системі, яку необхідно захистити усіма можливими засобами. Це, своєю чергою, призводить до загального зростання рівня нетерпимості до будь-яких форм інакомислення [12]. Власне саме це зумовлює посилення політичної ваги національно орієнтованих правих ідеологій, які відстоюють традиційні цінності – традиція, релігія, сім'я, особистість тощо.

Не менше значення, на наш погляд, відіграє й те, що внаслідок втрати свого чітко визначеного місця у світі, сучасна людина втрачає чіткі орієнтації для самовизначення у суспільстві. Зокрема, внаслідок знецінення усіх ідеологій та ідеалів, швидко починають втрачати значення такі етичні категорії як «гідність», «добročесність», «справедливість» тощо, що істотно ускладнює самовизначення людини у світі. Звісно, у ситуації тотальної дезорієнтації, людина змушена шукати світоглядні підвалини для ідентифікації хоча б на рівні буденного життя. Очевидно, що в таких умовах найбільш значимі культурні смисли продукує найближче оточення, тобто люди, єдність з якими є не уявною, а реальною завдяки постійній опіці та взаємодії, внаслідок чого, концепти, котрі свого часу набули універсального характеру, набувають локального і навіть «містечкового» змісту. Це, своєю чергою, породжує ситуацію, яка спостерігалася в період Середньовіччя, коли універсальний в своїй основі християнський світогляд протистояв великій кількості культурно та ментально різномірних спільнот, в межах яких людське життя видавалося осмисленим і визначеним сукупністю життєвих цілей та орієнтирів.

Відродження соціального значення локальних (в тому числі й буденних) цінностей, які забезпечують людину цілим спектром культурних смислів, зумовлює не просто знецінення породжених глобалізацією космополітичних ідеалів, а й внутрішнє протистояння – оскільки саме вони постають тією нормативною загрозою, котра здатна зруйнувати ті світоглядні орієнтири, якими керується людина на локальному рівні. Поміж тим саме останній надав нового звучання тим етичним категоріям (добро, справедливість, здоровий глузд, традиція, сім'я, родина, релігія), які визначили базові соціальні орієнтації людини. Інакше кажучи, спротив гендерним ініціативам у сучасному світі постає своєрідною реакцією на гнучкість сучасного світу й зумовлену ним втрату людиною підвалин для самовизначення у світі, що змушує її шукати твердинь у тих традиційних світоглядних та

ціннісних системах, які забезпечували стабільність її життя.

Висновки. Головною причиною амбівалентного ставлення до гендерних ініціатив, започаткованих ліберально орієнтованими представниками західноєвропейського світу, стає гнучкість усіх постмодерних світоглядних принципів і ціннісних орієнтацій, що примушує людину до постійного пошуку власного місця у світі за умови відсутності чітко визначених світоглядних твердинь. Дезорієнтація людини у сучасному мінливому світі призводить до того, що єдиним і найбільш надійним джерелом її самовизначення стають локальні цінності, які продукують найбільш значимі культурні смисли, тим самим забезпечуючи надійну світоглядну основу на рівні буденного життя, яке в умовах знецінення універсальних ідеалів стає найбільш надійним та світоглядно й ціннісно визначеним життєвим світом, який руйнує універсальні космополітичні ідеали, серед яких не останнє місце посідає принцип гендерної рівності. Отже, сучасний спротив гендерним ініціативам є реакцією на нормативну загрозу, яку несуть в собі соціокультурні трансформації, зумовлені глобалізацією та лібералізацією суспільного життя.

Список використаної літератури:

1. Тоффлер Э. Третья волна [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://royallib.com/read/toffler_elvin/tretya_volna.html#246738
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. Изд. 2-ое, испр. и доп. / Д. Белл; Перевод с английского. – М.: Academia, 2004. – 788 с.
3. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.e-reading.club/book.php?book=61484>
4. Бауман З. Индивидуализированное общество / Зигмунт Бауман. – М.: Логос, 2005. – 390 с.
5. Гоян І., Федик О. Соціальна справедливість транзитивних суспільств: можливості реалізації / І. Гоян, О. Федик // Вісник Львівського університету. Серія. філософсько-політологічні студії. – 2018. – № 18. – С. 284-291.
6. Федик О. В., Гоян І. М. Концепт особистість як релікт модерної доби / О. В. Федик, І. М. Гоян // Гуманітарний часопис. – 2017. – № 3/4. – С. 6-15.
7. Danylova T. V. The Way to the Self: The Novel “Steppenwolf” Through the Lens of Jungian Process of Individuation / T. V. Danylova // Anthropological Measurements of Philosophical Research. – 2015. – №7. – С. 28-35.
8. Сторожук С., Гоян І. Гендерна рівність у транзитивних суспільствах: проблеми і перспективи / С. Сторожук, І. Гоян // Науковий вісник НУБіП України. Серія: Гуманітарні студії. – 2018. – №280. – С. 18-29.
9. Storozhuk S., Goian I. Gender existence: correlation between equality and identity / S. Storozhuk, I. Goian // Philosophy and Cosmology. – 2017. – №18. – С. 208-218.
10. Левченко Є. В. Постлюдина та постлюдство: особливості прояву / Є. В. Левченко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2015. – №. 60. – С. 152-161.
11. Терешкун О. Сучасні біотехнології та ідентичність індивіда / О. Терешкун // Наукові записки [Національного університету Острозька академія]. Серія: Культурологія. – 2011. – №. 7. – С. 122-126.
12. Haidt J. The Ethics of Globalism, Nationalism, and Patriotism / J. Haidt [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://www.humansandnature.org/the-ethics-of-globalism-nationalism-and-patriotism>
13. Hoyan I. M., Storozhuk S. V. Gender equality as a modern phenomenon / I. M. Hoyan, S. V. Storozhuk // Anthropological Measurements of Philosophical Research. – 2017. – №11. – P. 71-83.
14. Storozhuk S., Goian I. Gender equality in the context of social relations / S. Storozhuk, I. Goian // Cherkasy University Bulletin: Philosophy. – 2018. – №1. – С. 3-16.
15. Гринчишин Н. Гендерна нерівність і патріархальні стереотипи українського суспільства / Н. Гринчишин // Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія. – 2012. – № 621-622. – С. 218-222.
16. Ткалич М. Г. Дослідження гендерної ідентичності, стереотипів та ролей персоналу організацій методом незакінчених речень / М. Г. Ткалич // Організаційна психологія. Економічна психологія. – 2015. – №1. – С. 147-158.
17. Фридан Б. Загадка женственности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=1019773>
18. Бовуар С. Второй пол. Том 1: Факты и мифы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Bovuar/07.php
19. Лекторский В. А. Христианские ценности, либерализм, тоталитаризм, постмодернизм / В. А. Лекторский // Вопросы философии. – 2001. – №4. – С. 6-9.

20. Нарижный Ю. Философия постмодернизма [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://postmodern.in.ua/?p=1695>
21. Лангевіше Д. Нація, націоналізм, національна держава в Німеччині і в Європі / Д. Лангевіше. – К.: К.І.С., 2008. – 240 с.
22. Haidt J. How Capitalism Changes Conscience / J. Haidt [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://www.humansandnature.org/culture-how-capitalism-changes-conscience>
23. Welzel C. Freedom Rising: human empowerment and the quest for emancipation / C. Welzel. – New York: Cambridge University Press, 2013. – 428 p.
24. Кривда Н., Сторожук С. Культурна ідентичність як основа колективної єдності / Н. Кривда, С. Сторожук // International education journal of innovative technologies in social science. – 2018. – № 6, vol. 2. – P. 58-63.

References:

1. Toffler, A. The Third Wave. *Retrieved from: http://royallib.com/read/toffler_elvin/tretya_volna.html#246738* (in Russ.)
2. Bell, D. (2004). The coming post-industrial society. Moscow: Academia (in Russ.)
3. Huntington, S. The Clash of Civilizations. *Retrieved from: <https://www.e-reading.club/book.php?book=61484>* (in Russ.)
4. Bauman, Z. (2005). *Individualized society*. Moscow: Logos (in Russ.)
5. Hoyan, I., Fedyk, O. (2018). Social justice of transitive societies: opportunities for realization. *Visnyk Lviv's'kogo universytetu. Seria filozof's'ko-politologichni studii (Journal of the Lviv University. A series of philosophic and political studies)*, 18, 284-291 (in Ukr.)
6. Fedyk, O., Hoian, I. (2017). Concept personality as a relic of the modern age. *Humanitarnyi chasopys (Humanitarian Journal)*, 3/4, 6-15 (in Ukr.)
7. Danylova, T. V. (2015). The Way to the Self: The Novel “Steppenwolf” Through the Lens of Jungian Process of Individuation. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 7, 28-35.
8. Storozhuk, S., Hoyan, I. (2018). Gender equality in transitive societies: problems and perspectives. *Naukovyi Visnyk NUBiP Ukrainy. Seria: Gumanitarni studii (Scientific Journal of NULES of Ukraine. Series: Liberal Arts)*, 280, 18-29 (in Ukr.)
9. Storozhuk, S., Goian, I. (2017). Gender existence: correlation between equality and identity. *Philosophy and Cosmology*, 18, 208-218.
10. Levcheniuk, Ye. V. (2015). Post Man and Post-Manhood: Features of Manifestation. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii (Humanitarian Journal of the Zaporizhzhia State Engineering Academy)*, 60, 152-161. (in Ukr.)
11. Tereshkun, O. (2011). Modern biotechnology and the identity of the individual. *Naukovi zapysky [Natsionalnoho universytetu Ostrozka akademii]. Ser.: Kulturolohiia (Scientific proceedings of the National University of "Ostroh Academy". "Cultural Studies" Series)* 7, 122-126. (in Ukr.)
12. Haidt, J. The Ethics of Globalism, Nationalism, and Patriotism. *Retrieved from: <https://www.humansandnature.org/the-ethics-of-globalism-nationalism-and-patriotism>*
13. Hoyan, I., Storozhuk, S. (2017). Gender equality as a modern phenomenon. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 11, 71-83.
14. Storozhuk, S., Goian, I. (2018). Gender equality in the context of social relations. *Cherkasy University Bulletin: Philosophy*, 1, 3-16.
15. Hrynchyshyn, N. (2012). Gender inequality and patriarchal stereotypes of Ukrainian society. *Naukovyi visnyk Chernivets'koho universytetu. Filosofii (Scientific Journal of the Chernivtsi University. Philosophy)*, 621-622, 218-222. (in Ukr.)
16. Tkalych, M. H. (2015). Research of gender identity, stereotypes and roles of personnel of organizations by the method of unfinished sentences. *Orhanizatsiina psykholohiia. Ekonomichna psykholohiia (Organizational Psychology. Economic Psychology)*, 1, 147-158 (in Ukr.)
17. Fridan, B. Riddle of femininity. *Retrieved from: <http://www.e-reading.club/book.php?book=1019773>* (in Russ.)
18. Bovuar, S. Second sex, 1: Facts and myths. *Retrieved from: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks//Psihol/Bovuar/07.php* (in Russ.)
19. Lektorsky, V. A. (2001). Christian values, liberalism, totalitarianism, postmodernism. *Voprosy Filosofii (Questions of Philosophy)*, 4, 6-9 (in Russ.)
20. Narizhnyi, Yu. The philosophy of postmodernism. *Retrieved from: <http://postmodern.in.ua/?p=1695>* (in Russ.)
21. Langewishe, D. (2008). *Nation, nationalism, national state in Germany and in Europe*. Kyiv: K.I.S. (in Ukr.)
22. Haidt, J. How Capitalism Changes Conscience. *Retrieved from: <https://www.humansandnature.org/culture-how-capitalism-changes-conscience>*
23. Welzel, C. (2013). *Freedom Rising: human empowerment and the quest for emancipation*. New York: Cambridge University Press.
24. Kryvda, N., Storozhuk, S. (2018). Cultural Identity as the Basis of Collective Unity. *International education journal of innovative technologies in social science*, 6, 2, 58-63. (in Ukr.)

STOROZHUK Svitlana Volodymyrivna,
 Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
 Professor of the Department of Philosophy,
 National University of Life and
 Environmental Sciences of Ukraine,
 e-mail: sveta0101@ukr.net

HOIAN Ihor Mykolayovych,
 Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
 Professor of the Department of Philosophy,
 Sociology and Religious Studies,
 Vasyl Stefanyk Pre-Carpathian National University,
 e-mail: ivigoian@gmail.com

FEDYK Oksana Vasylivna,
 Candidate of Psychological Sciences,
 Associate Professor of the
 Department of General and
 Clinical Psychology,
 Vasyl Stefanyk Pre-Carpathian National University,
 e-mail: oksfedyk@ukr.net

CONCEPTUAL MODERN GENDER POLICY CHALLENGES

Abstract. Introduction. *Despite the fact that various international organizations for more than half a century have been focusing on the fact that the ensuring of gender equality is a guarantee of peace, prosperity and social justice throughout the world, in recent years, public awareness has been increasingly marked by resistance to gender initiatives. Of course, such a situation may seem quite legitimate for transitive societies, which, obviously, perceive the destruction of ancient traditions with concern and anxiety, and with them – the whole social order. In view of this, **the purpose** of our work is to identify the reasons that have led to the return of public attention to basically discriminatory patriarchal gender stereotypes and the respective revival of their social strategies. **Methods.** During the study of the sources the author used the analytical method, and a systematic method for systematization of the received information. General scientific principles of the unity of historical and logical, of historicism and objectivity were useful for the research. **Results.** The study has disclosed the postmodern worldview transformations and showed that the main cause of the ambivalent attitude towards gender initiatives launched by liberally oriented representatives of the Western European world has been the flexibility of all ideological principles and value orientations, which forces a person to constantly search for his/her own place in the world in the absence of a clear determined world-view strongholds. **Originality.** The article stressed that the disorientation of a person in a modern, changing world leads to the fact that the only and the most reliable source of self-determination of man are local values that produce the most significant cultural meanings, thus providing a reliable world-view basis at the level of everyday life, which, in the context of postmodern depreciation of universal ideals, becomes the most reliable and ideological and value-determined life world that destroys universal cosmopolitan ideals, among which the principle of gender equality is not in the last place. **Conclusion.** Consequently, modern resistance to gender initiatives is a response to the normative threat posed by socio-cultural transformations due to globalization and the liberalization of public life.*

Key words: *gender, normative threat, existential pressure, gender initiatives, globalization, discrimination, postmodernism.*

Одержано редакцією 16.11.2018
 Прийнято до публікації 07.12.2018